

Nader onderzoek

Vleermuizen

Huize Welleveld, Duiven

Ekoza
Ekoza

Ecologisch onderzoek en advies

29 juni 2011

Colofon

Titel : Nader onderzoek vleermuizen
Subtitel : Huize Welleveld, Duiven

Projectnummer : 10.027
Datum : 29 juni 2011

Veldonderzoek : M. Berghuis, T. Kooij, R. Pelzer
Auteur(s) : R. Pelzer

Goedgekeurd door : T. Kooij

Opdrachtgever : SAB Arnhem
Contactpersoon : H. Broier

Ekoza

Ecologisch onderzoek en advies

Tivolilaan 205
Postbus 2
6800 AA Arnhem

T: 026-8454583

info@ekoza.nl

www.ekoza.nl

Ekoza is lid van het Netwerk Groene Bureaus:
www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

1. Inleiding.....	5
1.1 Algemeen	5
1.2 Planvoornemen.....	5
1.3 Rapportage en onderzoeksvragen.....	5
1.4 Vleermuizen	7
2. Wettelijk kader	8
3. Gebiedsbeschrijving en onderzoeksmethode	9
3.1 Gebiedsbeschrijving	9
3.2 Onderzoeksmethode	11
4. Resultaten Veldonderzoek	12
4.1 Te verwachten soorten	12
4.2 Paartijd	12
4.3 Gewone grootoorvleermuis	12
4.4 Kraamtijd.....	13
5. Conclusies en aanbevelingen	15
5.1 Verblijfplaatsen	15
5.2 Ander gebruik van het plangebied	15
5.3 Vrijstellingen en ontheffingen.....	16
Literatuur.....	17
Bijlage 1 Natuurwetgeving	18
Bijlage 2 Nieuwe eigendomsgrens.....	20

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Ten behoeve van de ontwikkeling van het terrein rond Huize Welleveld in Duiven zullen bomen gekapt moeten worden.

Veel dieren en planten zijn middels de Flora- en faunawet beschermd. Om inzichtelijk te krijgen of voor het uitvoeren van de werkzaamheden een ontheffing nodig is in het kader van de Flora- en de faunawet is het noodzakelijk om te weten of er beschermde dieren en/of planten op het terrein voorkomen. Door Taken landschapsplanning is in 2006 reeds een natuurtoets Flora en fauna uitgevoerd waarbij verschillende soorten vleermuizen zijn gevonden.

SAB Arnhem heeft Ekoza verzocht nader onderzoek uit te voeren naar vleermuizen met de batdetector. Hierbij moet met name worden gekeken of vleermuizen gebruik maken van de bomen op het terrein.

1.2 Planvoornemen

Huize Welleveld op het gelijknamige landgoed Welleveld wordt herontwikkeld. Het bestaat uit een monumentale villa die gelegen is op een perceel van ongeveer 1,5 ha met een parkachtige karakter. Het voornemen is om hier diverse woningtypes te realiseren met behoud van de villa en de karakteristieke uitstraling van een landgoed. Hiervoor moeten onder andere bomen op het terrein worden gekapt. Eerder onderzoek had aangetoond dat vleermuizen gebruik maken van het plangebied. Dit rapport beschrijft het nader onderzoek dat Ekoza heeft uitgevoerd naar het gebruik van de bomen door vleermuizen.

1.3 Rapportage en onderzoeksvragen

Deze rapportage is de weergave van het nader onderzoek naar vleermuizen dat door Ekoza is uitgevoerd. Uitgangspunt hierbij is het vleermuisprotocol van het Netwerk Groene Bureaus. Onderzoek uitgevoerd volgens het protocol geeft de meeste zekerheid op voldoende onderbouwing van een eventuele ontheffingsaanvraag. Het bevoegd gezag toetst hierop.

Aan de hand van de vraagstelling, het plangebied en de mogelijkheden voor vleermuizen zijn er voor het nader onderzoek een aantal onderzoeksvragen te formuleren:

- Welke beschermde vleermuizen zijn aanwezig of te verwachten?
- Zijn er min of meer vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig op het terrein (kraamkolonie, zomerverblijf, paarplaatsen)?
- Zo ja, om welke soorten gaat het?
- Wordt het terrein op een andere manier door vleermuizen gebruikt (vliegroutes, jachtgebied)?

NADER ONDERZOEK
VLEERMUIZEN
HUIZE WELLEVELD, DUIVEN

Ecologisch onderzoek en advies

1.4 Vleermuizen

Vleermuizen leven in een netwerk van verschillende verblijfplaatsen door het jaar heen. Zo hebben vleermuizen winterverblijfplaatsen, kraamverblijfplaatsen, en paarverblijfplaatsen.

Vleermuizen overwinteren in gebouwen, bunkers, ijskelders, groeven en boomholtes. In de winter moet de verblijfplaats koel en vorstvrij zijn; Watervleermuizen, meervleermuizen, franjestaarten en baardvleermuizen gebruiken voor de winterslaap vooral mergelgroeven, forten, bunkers en ijskelders. Gewone dwergvleermuizen en laatvliegen zijn meestal te vinden in droge plekken in gebouwen. Rosse vleermuizen gebruiken holle bomen als winterslaapplaats.

De vrouwtjes wonen in de zomer in kraamverblijfplaatsen. Hier brengen ze hun jongen groot. Meestal leven ze hierbij in groepen (kolonies). Watervleermuizen, ruige dwergvleermuizen en rosse vleermuizen zijn voornamelijk boombewonende vleermuizen. De kolonies van deze soorten zijn vaak te vinden in verlaten spechtenholten, of hollen die door rotting bij een afgebroken tak ontstaan zijn. Veel soorten vleermuizen staan bekend als gebouwbewoners. Laatvliegers, meervleermuizen en gewone dwergvleermuizen zijn bijvoorbeeld gebouwenbewoners. Ze kiezen als onderkomen vaak spouwmuren van woonhuizen. Andere soorten, bijvoorbeeld vale vleermuizen, grootoorvleermuizen, hebben een voorkeur voor grote open ruimten zoals kerkzolders.

*Figuur 1. Mogelijke verblijfplaatsen en uitvliegopeningen
(uit Vleermuizen in het landschap)*

Zowel de mannetjes als de vrouwtjes vertrekken aan het einde van de zomer naar speciale paarkwartieren, waar ze slechts kort verblijven. Op deze plaatsen, die zowel in bomen als gebouwen te vinden zijn, roepen de mannetjes luid om vrouwtjes aan te trekken.

Uiteindelijk keren de vleermuizen ieder jaar terug naar hun vaste serie verblijfplaatsen, die dus vele tientallen jaren achter elkaar in gebruik zijn.

2. Wettelijk kader

In Nederland zijn meerdere wetten die de flora en fauna in ons land beschermen. Dit zijn de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. In dit onderzoek is alleen de Flora- en faunawet van toepassing. Hieronder volgt een korte samenvatting van deze wet. Een uitgebreidere beschrijving is te vinden in bijlage 1.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt alle in Nederland levende soorten. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. Voor alle soorten geldt er een 'zorgplicht': een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

De Flora- en faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om er voor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. In de verbodsbepalingen is opgenomen dat er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort.

Om de werking van de Flora- en faunawet minder star te maken is middels een Algemene Maatregel van Bestuur de regelgeving rond de Flora- en faunawet aangepast. De AMvB onderscheid 3 categorieën van soorten.

- Soorten van Tabel 1, hiervoor geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en beheersmaatregelen.
- Soorten van Tabel 2; hiervoor geldt een vrijstelling voor bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen indien gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode. Voor andere activiteiten is een ontheffing nodig. Een ontheffingaanvraag voor deze soorten wordt getoetst aan het criterium 'doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort'.
- Soorten van Tabel 3; dit zijn strikt beschermde soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen alleen een ontheffing wordt verleent indien er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk worden gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode.

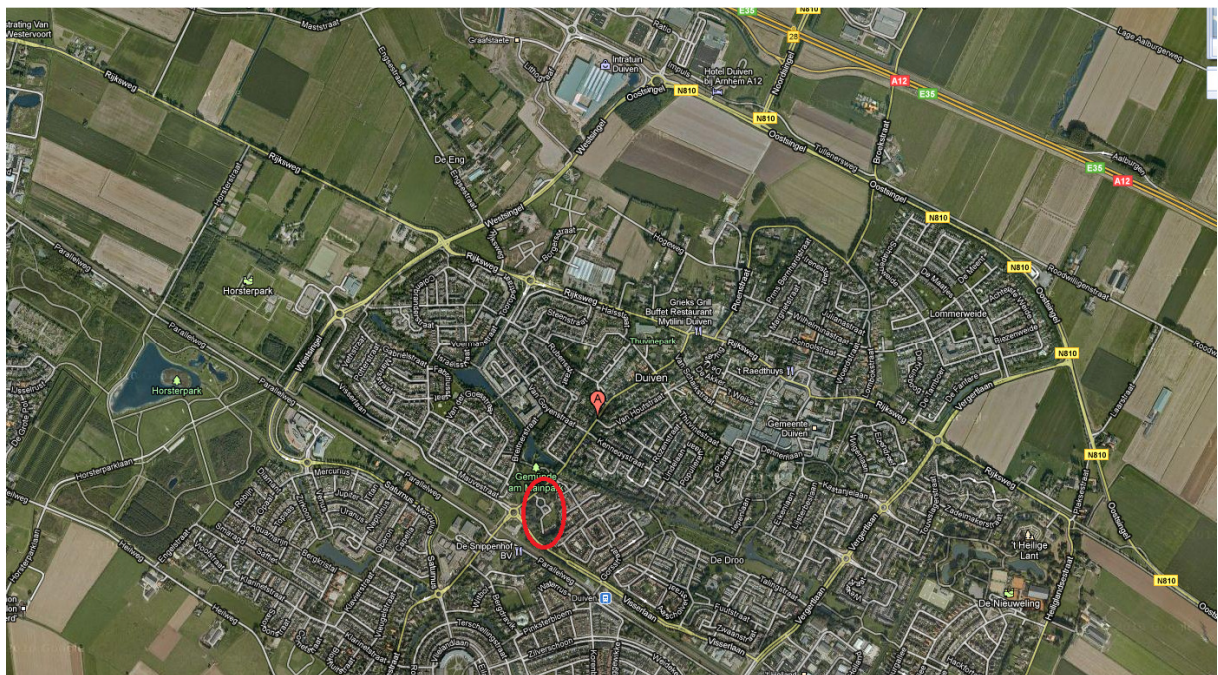
Alle broedende vogels zijn beschermd waarbij hetzelfde regime geldt als voor tabel 3 soorten. Buiten het broedseizoen geldt voor de meeste soorten een vrijstelling. Enkele soorten zijn jaarrond beschermd. Het gaat hierbij onder andere om roofvogels, uilen en kolonievogels.

Alle soorten vleermuizen zijn (europees) strikt beschermd volgens tabel IV Habitatrichtlijn en vallen nationaal onder tabel 3 van de Flora- en faunawet.

3. Gebiedsbeschrijving en onderzoeksmethode

3.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich in Duiven in de Nederlandse provincie Gelderland. Duiven is gelegen ten oosten van Arnhem net ten zuiden van de A12 richting Duitsland (zie figuur 1). Duiven is ontstaan op een rivierduin op enige afstand van de Rijn. De eerste sporen van bebouwing dateren al uit de IJzertijd. Tot 1800 was Duiven een kleine nederzetting. Pas vanaf de jaren 70 van de vorige eeuw is Duiven flink gegroeid. Dat kwam met name doordat onder andere Duiven als groeikern voor de regio Arnhem werd aangewezen. De eerste woonwijken werden gebouwd en in 1989 breidde Duiven verder uit ten zuiden van de spoorlijn. Daardoor is het plangebied, dat oorspronkelijk werd omgeven door landelijk gebied, tegenwoordig ingesloten door bebouwing.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rode cirkel) in Duiven. Het landgoed is omgeven door stedelijk gebied.

Huize Welleveld is centraal in Duiven gelegen op de hoek van de Visserlaan en de Burgemeester van Dorth tot Medlerstraat (zie figuur 2). Het plangebied bestaat uit een villa met tuin en wordt aan de oostzijde begrensd door de achtertuinen van woonwijk de Droo. Even ten zuiden van het plangebied loopt de spoorlijn vanuit Arnhem richting Zevenaar. Aan de westkant grenst het plangebied aan een eikenlaan en een park.

Figuur 2. Het plangebied is ingeklemd tussen bebouwing van een woonwijk.

De villa is gebouwd door Baron van Dorth tot Medler in 1898 en geniet nu de status van gemeentelijk monument. Op het terrein bevindt zich naast de villa nog een bijgebouw en verschillende soorten bomen van verschillende omvang en ouderdom. De oudste bomen zijn meer dan 100 jaar oud en verschillende bomen hebben gaten en holtes. In totaal staan in het plangebied ongeveer 200 bomen.

3.2 *Onderzoeksmethode*

De methodiek die we hanteerden bestond uit onderzoek met een batdetector zowel in de avonduren als in de ochtenduren. De duur van elk bezoek was telkens (minimaal) 3 uur.

Paartijd

In 2010 is met behulp van de batdetector onderzocht of er min of meer vaste paarverblijven in het gebied aanwezig zijn. Dit is gedaan middels 2 avondbezoeken die plaatsvonden op 28 augustus en 8 september 2010.

Gewone grootoorvleermuis

In het voorjaar zijn 2 bezoeken afgelegd. Het is bekend dat in het plangebied gewone grootoorvleermuizen aanwezig zijn. Op de zolder van de villa is namelijk door een vleermuiswerkgroep in 2009 veel verse mest aangetroffen. Dit duidt op een behoorlijk aantal dieren. In september 2010 zijn door de werkgroep op de zolder 7 dieren geteld. Deze soort is vooral in het voorjaar (april-half mei) met baltsroepen te horen. De bezoeken vonden plaats op 19 april en 11 mei 2011.

Kraamtijd

Met de batdetector is ook 's avonds geluisterd naar mogelijk uitvliegende dieren. Deze avondcontrole heeft plaatsgevonden op 11 mei en 15 juni 2011. 11 mei valt normaal gesproken buiten de tijd zoals omschreven in het protocol maar gezien het warme voorjaar was er al volop activiteit.

Omdat de dieren bij het uitvliegen meestal snel en rechtlijnig van de locatie vertrekken, is de kans op missen aanwezig. Daarom is ook in de vroege ochtend van 30 juni 2011 een inspectie uitgevoerd om terugkerende dieren op te kunnen sporen. In de ochtenduren hebben vleermuizen de neiging om gedurende een half uur te gaan zwermen rondom de invliegopening. Hierdoor zijn kolonieplaatsen tijdens de ochtend beter te vinden.

Om de aanwezigheid van vleermuizen in de villa te controleren, is een inspectie van de zolder gedaan op 28 juni 2011. Dit gebeurde door de zolder met de zaklamp te controleren op mest en eventueel aanwezige dieren met behulp van een zaklamp. Hierbij zijn ook foto's gemaakt.

Voor de inventarisaties is gebruik gemaakt van een batdetector met time-expansion (Pettersson D240x). Hiermee kunnen vertraagde opnames worden gemaakt zodat deze geanalyseerd kunnen worden in het programma Batsound. Met name voor de soorten van het geslacht *Myotis* is dit noodzakelijk om tot een zekere determinatie te komen. In dit onderzoek is dit uiteindelijk niet nodig gebleken.

4. Resultaten Veldonderzoek

4.1 *Te verwachten soorten*

Op basis van het eerder uitgevoerde onderzoek van Taken landschapsplanning uit 2006 zijn in het plangebied de gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis te verwachten.

4.2 *Paartijd*

In de paartijd zijn 2 bezoeken afgelegd op 28 augustus en 8 september 2010. Er waren vooral veel foeragerende gewone dwergvleermuizen in het plangebied actief. Daarnaast zijn enkele ruige dwergvleermuizen waargenomen die ook aan het foerageren waren. Beide keren is tevens een rosse vleermuis overvliegend waargenomen. Op 8 september werd heel kort en vaag een watervleermuis gehoord. In eerder onderzoek van Taken landschapsplanning uit 2006 zijn in het plangebied watervleermuizen gehoord.

Rondom de villa is op beide avonden een roepend mannetje van de gewone dwergvleermuis gehoord. Dit wijst erop dat de villa als paarverblijf voor deze soort wordt gebruikt.

Op 28 augustus is ook de paarroep van de gewone grootoorvleermuis gehoord. Dit is echter slechts 1 keer gehoord.

4.3 *Gewone grootoorvleermuis*

De bezoeken vonden plaats op 19 april en 11 mei 2011. Beide keren is de gewone grootoorvleermuis niet waargenomen. Omdat bekend is dat deze soort in het gebied voorkomt, is op 28 juni de villa geïnspecteerd op de aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen. Op de zolder waren tenminste 4 gewone grootoren aanwezig. De dieren zaten weggekropen in het houtwerk van het dak van de zolder (zie figuur 2). Hierbij moet worden opgemerkt dat de dieren erg weggekropen zaten waardoor er zeker dieren niet gezien zullen zijn.

Figuur 2. Op de zolder zijn gewone grootoorvleermuizen aangetroffen.

In het plangebied foerageerden vooral veel gewone dwergvleermuizen, maar ook enkele ruige dwergvleermuizen. Daarnaast is ook beide keren een overvliegende rosse vleermuis gehoord. De vleermuizen waren met name veel aanwezig in en rond de bomen aan de westkant van het plangebied. Hier grenst het plangebied aan de Burgemeester van Dorth tot Medlerstraat. Dat is een laan met aan beide kanten monumentale eiken. Aan de overkant ligt het Gemünde am Mainpark waarin ook een waterloop aanwezig is. In de laan zijn in de boomkruinen ook veel jagende vleermuizen gehoord, net als in het park waar ook een watervleermuis is waargenomen.

4.4 Kraamtijd

De bezoeken vonden plaats in de avonden van 11 mei en 15 juni en de ochtend van 30 juni 2011. Hierbij zijn tijdens de avondcontroles vooral jagende gewone dwergvleermuizen en enkele ruige dwergvleermuizen aangetroffen in het hele plangebied. De vleermuizen jagen hierbij vooral in de boomkruinen van de oudere en grotere bomen. Rondom de kroon van de oude kastanjeboom op de perceelsgrens met de Burgemeester van Dorth tot Medlerstraat vlogen opvallend veel gewone dwergvleermuizen. Op 11 mei is ook een overvliegende rosse vleermuis waargenomen.

Tijdens de ochtendcontrole is geconstateerd dat de gewone dwergvleermuizen bij het lichter worden vanuit het park via de laan naar de bebouwde kom vliegen. Hierbij blijven ze lang bij de donkere stukken hangen (onder andere rondom de kastanjeboom).

Tevens zijn enkele zwermende grootoorvleermuizen rondom het dak gezien. Hierbij is slechts 1 keer heel vaag iets gehoord op de detector.

Vanuit de zoldertellingen van de vleermuiswerkgroep is aangegeven dat er gewone grootoorvleermuizen aanwezig zijn op de zolder en dat het gaat om een kraamgroep. Hierbij zijn in 2010 in ieder geval 7 dieren geteld. Omdat de dieren diep kunnen wegkruipen zal het werkelijke aantal hoger liggen.

5. Conclusies en aanbevelingen

De soorten die in eerder onderzoek in het plangebied zijn aangetoond, zijn ook nu weer aangetroffen. De watervleermuis is met zekerheid in het park net buiten het plangebied waargenomen op 19 april 2011 en 1 keer heel vaag gehoord in de paartijd.

Alle verwachte soorten maken dus gebruik van het plangebied. Daarnaast zijn ook ruige dwergvleermuizen jagend in het plangebied waargenomen.

5.1 *Verblijfplaatsen*

In de paartijd is een baltsende gewone dwergvleermuis actief roepend rondom de woning waargenomen. Dit wijst erop dat de villa als paarverblijf voor deze soort wordt gebruikt.

Gewone grootoorvleermuizen zijn weliswaar slechts 1 keer in het plangebied gehoord, maar wel aangetroffen bij inspectie van de zolder. De fluistersonar van grootoorvleermuizen is moeilijk waar te nemen, waardoor deze met de batdetector gemist kan worden. Aangezien de dieren in juni 2011 wel op de zolder zaten, is dit ook een verblijfplaats voor deze soort. In september 2010 zijn hier door de vleermuiswerkgroep ook grootoren aangetroffen. De zolder is daarom op zijn minst een zomerverblijfplaats en mogelijk zelfs een kraamverblijfplaats voor gewone grootoorvleermuizen. Dit is ook aangegeven vanuit de zoldertellingen van de vleermuiswerkgroep.

De gewone dwergvleermuizen vertrekken met het licht worden richting bebouwde kom. Daar zal een verblijfplaats aanwezig zijn. Er zijn geen aanwijzingen dat de watervleermuis en rosse vleermuis verblijfplaatsen in het gebied zelf hebben.

Hoewel de onderzoeksvraag zich richt op de bomen in het gebied is het noodzakelijk om de samenhang met het huis ook te bekijken. In de plannen is er mogelijk sprake van verlichting van het huis met schijnwerpers. Dit zal leiden tot een ernstige verstoring van de verblijfplaats op zolder.

5.2 *Ander gebruik van het plangebied*

Het hele plangebied is foerageergebied voor gewone en ruige dwergvleermuizen. Ook maken watervleermuis, rosse vleermuis en gewone grootoorvleermuis gebruik van het plangebied en de directe omgeving. Het plangebied staat in directe verbinding met de monumentale eikenlaan (Burgemeester van Dorth tot Medlerstraat) en het Gemünde am Mainpark, wat eveneens intensief door vleermuizen wordt gebruikt. Met name de oudere en dikke bomen in het plangebied, evenals de eiken in de laan, zijn erg belangrijk als foerageergebied voor vleermuizen. De meer open ruimtes in het plangebied worden echter ook door vleermuizen gebruikt. Daardoor is het hele plangebied belangrijk leef- en jachtgebied voor vleermuizen.

Van gewone grootoorvleermuizen is bekend dat ze dicht in de buurt (soms maar tot 300 meter) van de verblijfplaats jagen. Het is daarom zeer waarschijnlijk dat de op zolder verblijvende grootoren alleen in het park of hooguit in de directe omgeving daarvan jagen.

Door de voorgenomen plannen (bebouwing van een deel van het terrein) zal een deel van het jachtgebied van de gewone grootoorvleermuizen verdwijnen. Samen met verlichting van het huis en extra verlichting in het park zal dit leiden tot het vertrek van de gewone grootoorvleermuizen.

5.3 Vrijstellingen en ontheffingen

Op basis van dit nader onderzoek is er vastgesteld dat er vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied. Deze bevinden zich in het huis. Op de zolder is een (kraam) groep van gewone grootoorvleermuizen aanwezig. Daarnaast is er een paarplaats van een gewone dwergvleermuis geconstateerd.

De villa die als verblijfsplaats wordt gebruikt, zal behouden blijven. Echter de combinatie van verlichting van het huis, deels verdwijnen en extra verlichting in het jachtgebied (park) zal zeer waarschijnlijk leiden tot het vertrekken van de gewone grootoren.

De paarplaats van de gewone dwergvleermuizen zal naar waarschijnlijkheid niet verstoord worden.

De verblijfplaats en essentieel jachtgebied van de gewone grootoorvleermuis zijn bij wet beschermd.

Vleermuizen zijn beschermd volgens Tabel 3 van de Flora en faunawet en bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Omdat het een ruimtelijke ontwikkeling omvat en er geen ontheffingen meer worden verleend voor soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn bij ruimtelijke ontwikkelingen, wordt een positieve afwijzing aangevraagd. De opzet van de positieve afwijzing is dat er voldoende mitigerende maatregelen genomen zullen worden voor de start van de werkzaamheden, waardoor de instandhouding van verblijfplaatsen en jachtgebied niet in het geding zullen komen.

Literatuur

- Atlas van de Nederlandse vleermuizen. H. Limpens, K. Mostert en W. Bongers, KNNV 1997
- Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Broekhuizen, S. e.a. KNNV Uitgeverij, Utrecht 1992
- Veldgids diersporen. Annemarie van Diepenbeek KNNV Uitgeverij, Utrecht 1999
- Zoogdieren van West-Europa. Rogier Lange et al. KNNV Uitgeverij in samenwerking met de VZZ, Utrecht 1994.
- www.rijksoverheid.nl
- www.natuurloket.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.vleermuisnet.nl
- www.vleermuizenindestad.nl

Bijlage 1 Natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet vormt het wettelijke kader voor bepalingen die voorheen in verschillende wetten waren opgenomen, zoals de Vogelwet, de Jachtwet, de Wet bedreigde uitheemse diersoorten en een deel van de Natuurbeschermingswet (soortbescherming). Tevens is de Flora- en faunawet het nationale wettelijke kader waarin de bepalingen van EU-richtlijnen op het gebied van natuurbescherming (soorten) is omgezet naar nationaal recht. Doel van de Flora- en faunawet is het in stand houden van de planten- en diersoorten die in het wild voorkomen. Hiertoe is een groot aantal plant- en diersoorten beschermd. In principe mogen er geen handelingen worden uitgevoerd die schadelijk zijn voor de soort. Van de verbodsbepalingen is onder bepaalde voorwaarden een ontheffing mogelijk. Voor alle soorten geldt er een 'zorgplicht': een ieder dient voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren.

Verbodsbepalingen volgens de Flora- en faunawet

- Artikel 8:* Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
- Artikel 9:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
- Artikel 10:* Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
- Artikel 11:* Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Daarnaast is *artikel 13* eventueel nog van belang in verband met verplaatsen van soorten. Het vervoeren en onder zich hebben van beschermde inheemse soorten is verboden.

Zorgplicht volgens de Flora- en faunawet:

- Artikel 2:*
1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
 2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Algemene Maatregel van Bestuur

Om de werking van de Flora- en faunawet minder star te maken is middels een Algemene Maatregel van Bestuur de regelgeving rond de Flora- en faunawet aangepast. Het belangrijkste gevolg is dat de procedures bij ruimtelijke ingrepen en bij bestendig gebruik en beheer aanzienlijk eenvoudiger worden, aangezien voor de meest algemene soorten er een vrijstelling van de verbodsbepalingen komt (voor onder meer ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer). Bij het toepassen van de Flora- en faunawet wordt voortaan een onderscheid gemaakt in drie categorieën van beschermde soorten:

1. De algemene beschermde soorten waarvoor ten aanzien van activiteiten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en bestendig gebruik en beheer een vrijstelling zonder nadere voorwaarden geldt.
2. De bedreigde beschermde soorten: voor een aantal soorten planten en dieren geldt een strikter beschermingsregime. Omdat ze in Nederland als bedreigd worden beschouwd. Vrijstelling geldt als op basis van een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Ontheffing kan worden verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.
3. De strikt beschermde soorten: alle vogelsoorten alsmede plant- en diersoorten die vermeld staan in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn of bij Algemene Maatregel van Bestuur zijn aangewezen als bedreigde soorten (genoemd in Bijlage 1 van het betreffende besluit). Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling ten aanzien van de verbodsbepalingen in artikelen 8, 9, 11 en 12, mits men werkt op basis van een door de minister goed gekeurde gedragscode. Voor het overtreden van verbodsbepalingen bij ruimtelijke ingrepen is voor aangewezen bedreigde soorten altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Ontheffing kan alleen worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is, er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang en er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen nog ontheffing verkregen worden voor een belang dat is opgenomen in de Habitatrichtlijn. Hierdoor kan geen ontheffing meer aangevraagd worden op basis van 'werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'. Voor vogels kan alleen nog ontheffing verkregen worden op grond van een belang dat staat in de Vogelrichtlijn. Dit houdt in dat naast belang j, ook geen ontheffing meer aangevraagd kan worden op basis van belang e 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' meer aanvragen.

[illegible]

20